

Työperäisen maahanmuuton ajankohtainen tilanne

Maahanmuuttojohtaja Sonja Hämäläinen

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työvoiman maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö

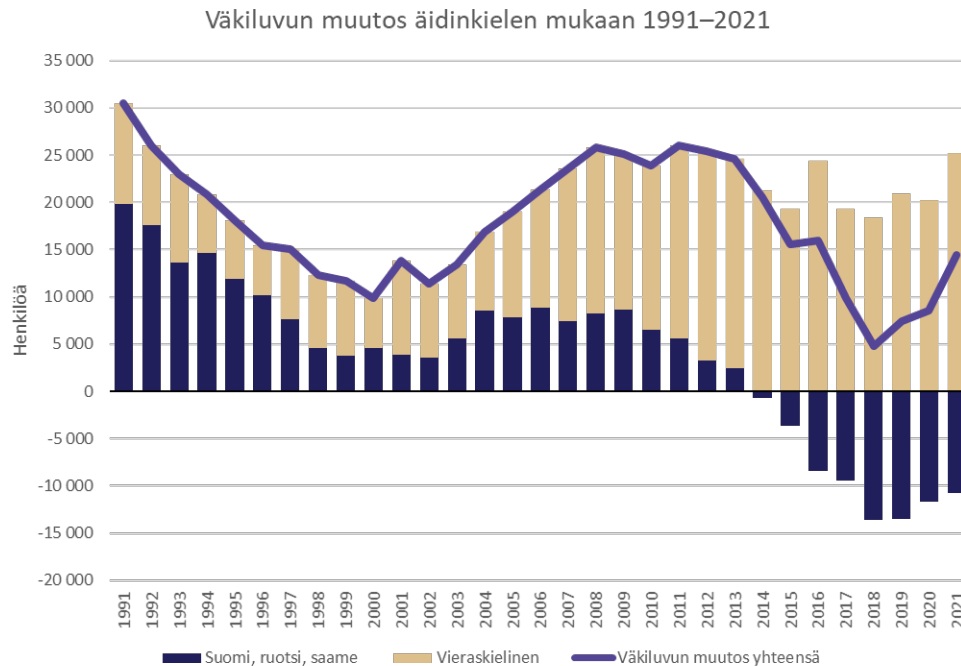

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Suomen väkilukua kasvattaa vain maahanmuutto

- Ilman maahanmuuttoa huoltosuhde heikkenisi nopeammin kuin tällä hetkellä.
- Ilman maahanmuuttoa Suomen väestö vähenisi tuhansilla vuodessa ja työikäinen väestö 10 000–20 000 hengellä vuodessa.
- Vuonna 2021 väkiluvun kokonaismuutos oli +14 448, josta
 - kotimaisia kieliä puhuvien osuus väheni 10 747 hengellä ja
 - vieraita kieliä puhuvien osuus kasvoi 25 195 hengellä.

Lähde: Tilastokeskus.

Suomi tarvitsee työvoiman ja opiskelijoiden maahanmuuttoa

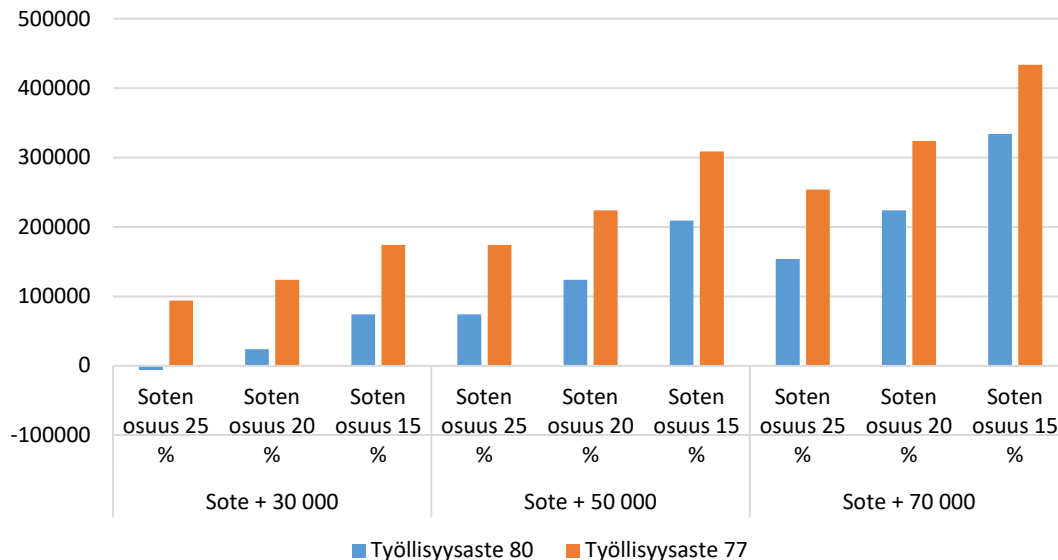

- **Osaajien saatavuus Suomesta ei riitä täyttämään osaajatarpeita:**
 - Työvoiman saatavuus rajoittaa talouden ja yritysten kasvua jo nyt.
 - Vuonna 2022 noin 90 000 työsuhdetta jäi syntymättä työvoimapulan takia.
 - Vuosina 2000–2021 työllisten määrän kasvusta 2/3 perustui ulkomaalaisten työllisten määrän kasvuun.
- **Työvoiman maahanmuutto vahvistaa talouskasvun edellytyksiä ja vaikuttaa positiivisesti kestävyysvajeeseen ja eläketurvan rahoitukseen.**
- **Osaava monimuotoinen työvoima houkuttelee investointeja ja vahvistaa TKI-toiminnan edellytyksiä.**
- **Osaavan työvoiman maahanmuutto lisää tuottavuutta ja innovointia:**
 - Osaajien maahanmuuton edistäminen on yksi tehokkaimmista innovaatiopolitiikan keinoista.
 - Vauhdittaa teknologista kehitystä ja lisää patentteja, toimialojen uudistumista ja uusia tuotteita.
 - Lisää yritysten kasvua ja kansainvälistymistä sekä uusia kohdemarkkinoita ja vientiä.
 - Myös monimuotoisuuden lisääntymisellä voi olla tuottavuutta edistäviä vaikutuksia.

Maahanmuuttoa tarvitaan paljon, vaikka kotimainen kohtaanto paranisi ja työllisyysaste nousisi 80 prosenttiin

Työvoiman "kysynnän ja tarjonnan" kuilu (2035)
eri oletuksin a) sotealan työllisyyden kasvusta b) soten
osuudesta työllisyyden läisäpotentiaalista c)
työllisyysasteesta

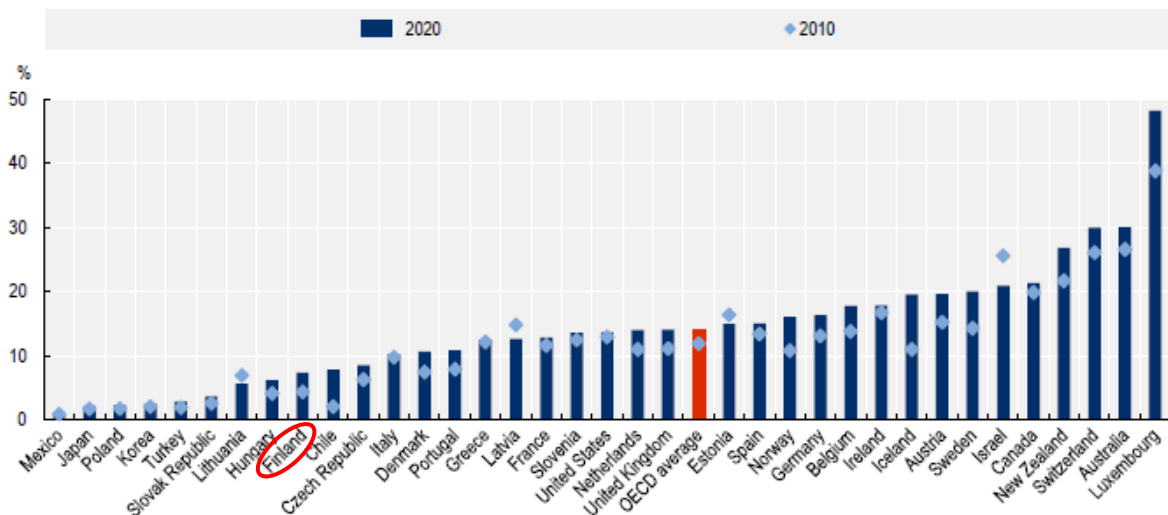
Vaikka työllisyysaste nousisi 80 prosenttiin, tarvittaisiin useimmissa skenaarioissa lisäksi reilusti yli 100 000 uutta työntekijää vuoteen 2035 mennessä.

- Väestön ikääntymisen takia sote-alan palvelutarve kasvaa merkittävästi. Varovainenkin oletus_sote-alan työvoimatarpeen kasvusta 2035 mennessä on noin 50 000–60 000 henkilöä.
- Julkisen talouden kannalta skenaario, jossa kaikki työvoiman kasvu suuntautuisi ainoastaan sote-sektorille, on kestämaton. Kasvua tarvitaan siis selvästi enemmän myös muilla toimialoilla.
- Maahanmuutolla ei pystytä vastamaan työvoiman tarpeeseen, mutta on selvää, että työ- ja opiskeluperusteista muuttoa tarvitaan joko paljon tai erittäin paljon (100 000- 200 000).

Kansainvälisesti vertaillen Suomessa asuu kuitenkin vain vähän maahanmuuttajia. Yleisin oleskeluvan peruste on työ.

- Vuonna 2021 ulkomailla syntyneitä oli 8 % koko väestöstä.

[Lähde: OECD: Ulkomailla syntyneiden osuus väestöstä OECD-maissa 2010 ja 2020.](#)

Vuonna 2022 työn perusteella myönnettyjen 1. oleskelulupien jakauma hakijaryhmittäin

Yleisimmät ammatit ja alat, joille myönnettiin työperusteinen 1. oleskelulupa 2021–2022

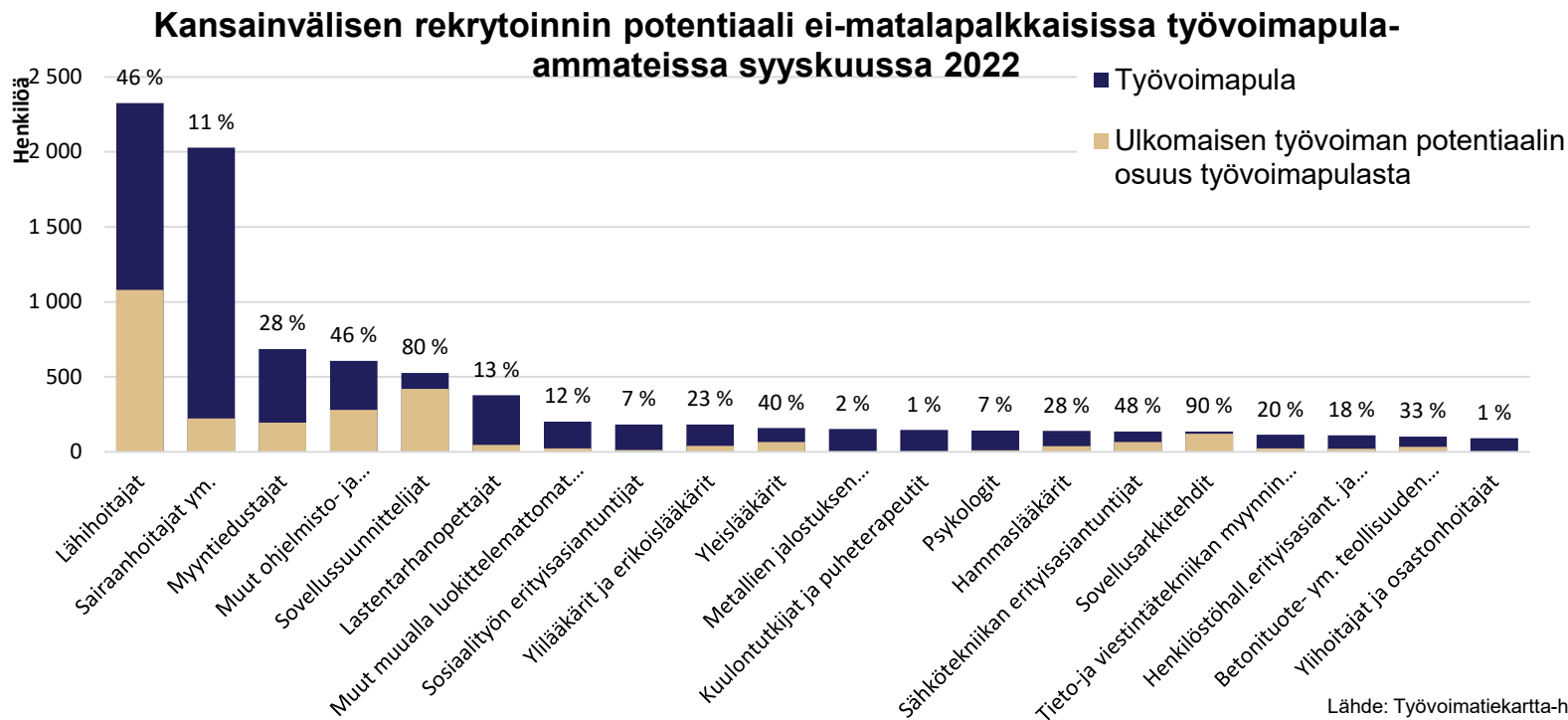
Työntekijän oleskeluluvan ammattinimike	2021	2022
Kotiapulaiset ja -siivoojat	94	1097
Avustavat hoitotyöntekijät	356	913
Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät	259	781
Hitsaajat ja kaasuleikkaajat	509	778
Toimisto- ja laitossiivoojat ym.	970	723
Rakennusmaalarit ym.	328	699

Työntekijän oleskelulupahakemukset, 6 yleisintä ammattinimikettä.
Yhteensä 9 671 myönteistä 1. lupaa vuonna 2022.

Erityisasiantuntijan oleskeluluvan toimiala	2021	2022
Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvä toiminta	428	862
Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus	147	260
Kustannustoiminta	115	172
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	63	143
Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen	68	129
Tietopalvelutoiminta	23	127

Erityisasiantuntijat toimialan mukaan, 6 yleisintä alaa.
Yhteensä 2 358 myönteistä 1. lupaa vuonna 2022.

Kansainvälisen rekrytoinnin potentiaali on suurin hoiva- ja ICT-sektoreilla

**Mitä on jo tehty
kansainvälisten
osaajien
saamiseksi ja
hyväksikäytön
torjumiseksi?**

Työ- ja opiskeluperusteisen maahanmuuton tiekartta

Pääministeri Marinin hallituskaudella laaditun tiekartan mukaan Suomen tavoite on **kaksinkertaistaa** työperusteinen maahanmuutto ja **kolminkertaistaa** koulutusperusteisen maahanmuutto vuoteen 2030 mennessä.

Tiekartan ylihallituskautiset strategiset tavoitteet:

1. Suomi on globaalisti kiinnostava ja houkutteleva
2. Kohti maailman parasta maahanmuuttokemusta
3. Kansainvälinen osaaminen luo elinvoimaa

Tiekarttaa on kuluneella hallituskaudella toteutettu työvoiman ja opiskelijoiden maahanmuuton **Talent Boost -toimenpideohjelmalla**.

Hallituskaudella on luotu valtion ja paikallistason rakenteet osaajien houkuttelun, rekrytoinnin ja pitovoiman tueksi sekä nopeutettu työ- ja opiskeluperusteisten lupien käsittelyajat kansainväliselle huipputasolle.

Toimenpidekokonaisuus 1

OSAAJIEN HOUKUTTELU JA REKRYTOINTI

- Work in Finland -toiminto:
 - Kansainvälisen rekrytoinnin malli, jolla tunnistetaan ulkomaisen työvoiman tarve, tuetaan yrityksiä kv. rekrytoinnissa sekä systematisoidaan yhteistyötä valikoitujen lähtömaiden kanssa (Talent Managerit toimivat neljässä kärkikohdemaassa).
 - Finland Works: maakuva- ja houkuttelutoimet.
- Korkeakoulujen kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijoiden houkuttelu ja Suomen jääminen.

Toimenpidekokonaisuus 2

OLESKELULUPIEN NOPEUTTAMINEN JA TYÖVOIMAN HYVÄKSIKÄYTÖN EHKÄISY

- *Työnteko*: Ulkomaalaislain työntekoa koskevien oleskelulupa-säännösten kokonaisuudistus, menettelytapauudistukset, mukaan lukien sähköisen lupamenettelyn kehittäminen.
- *Opiskelijat*: Valmistumisen jälkeisen oleskeluluvan pidentäminen kahteen vuoteen ja lyhytaikaisen työn vastaanoton mahdollistaminen.
- *Ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunta*: lainsäädäntömuutokset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen.

Toimenpidekokonaisuus 3

SUOMEEN JÄÄMISEN JA KASVUN EDELLYTysten VAHVISTAMINEN

- Asiakaslähtöiset asettautumispalvelut Suomeen koko perheelle (koulut, pankkipalvelut, puoliso-ohjelmat jne).
- Yritysten, TKI-toimijoiden ja kansainvälisten osaajien kohtaamista edistävät toimintamallit (Talent Hubit sekä Talent-rahoitus ja muu yrityksille suunnattu rahoitus).
- Työelämän vastaanottavuuden ja monimuotoisuuden lisääminen.

Suomelle on luotu kilpailumaita vastaavat osajien houkuttelun valtion ja kuntien rakenteet

- Valtion kansainvälisen rekrytinnin rakenne (Work in Finland -toiminto, joka jakautuu Business Finlandin ja työllisyyspalveluiden valtakunnallisen keskustoiminnon välillä. Jatkossa myös Migri).
- Palveluita:
 - ulkomaisen työvoiman kysynnän ja tarjonnan (ml. ennakointi) identifiointimalli
 - Work in Finland -sivusto, jolle koottu infopaketti kv. rekrytinnista, maahanmuuttoa tukevista palveluista sekä Suomen vahvuuksista
 - rekrytointiportaali Jobs in Finland ja työnhakuprofiilin teko ulkomailta
 - työnantajien neuvontapalvelu ja kv. rekrytintiosaamisen vahvistaminen
 - osajan palkkaamista madaltava Talent-rahoitus
 - kumppanuudet valikoitujen lähtömaiden (Brasilia, Turkki, Vietnam, Intia) kanssa (ml. osaajapoolit, sote-alan lähtömaakoulutuksen ja teknologia-alan ammattitaidon testauksen pilotit)
 - Finland Works -houkuttelutoimet yhteistyössä Team Finlandin kanssa
- Valtion ja kuntien yhteistyö huomioitu työllisyyspalveluiden siirrossa kunnille vuoden 2025 alusta
 - Kv. rekrytinnin tavoitteiden asettaminen, tehtävät ja seuranta määritelty osana työllisyyspalveluiden uudistusta

Lupamenettelyjä nopeutettu Euroopan kärkitasolle

- **Laki- ja toimintatapojen muutokset:**
 - Työperusteisten oleskelupien lainsäädännön kokonaisuudistus: työnantajan roolin vahvistaminen (ml. työnantajien sertifiointi), lupaedellytysten yksinkertaistaminen, tunnistautumisen nopeuttaminen.
 - Toimeksiantajan vastuu
 - Menettelytapauudistukset ja investoinnit järjestelmäkehitykseen: manuaalisten vaiheiden automatisointi, viranomaisten välinen tiedonsiirto, uusi riskiperusteisen käsittelymalli.
 - Maahanmuuttoviraston tulos- ja toiminnan ohjauksen uudistaminen.
- **Erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien pikakaista käytössä kesäkuusta 2022 lähtien**

Riskiperusteisella käsittelymallilla tehostetaan riskiryhmään kuuluvien hakemusten käsittelyä

- Riskiperusteisen käsittelymallin avulla tunnistetaan ja seulotaan oleskelulupahakemuksista tarkempaa tutkintaa vaativat hakemukset virkahenkilön manuaaliseen käsittelyyn. Malli pohjautuu hakemusperustekohtaisesti määritettyihin ns. riskiherätteisiin.
 - Jos hakemuksessa ei nouse riskiherätteitä, hakemus voidaan käsitellä lähtökohtaisesti automaation avustamana.
- Riskiherätteitä tunnistetaan esimerkiksi:
 - Hakemuksen käsittelyn aikana tarkastettavista viranomaisrekistereistä kuten Velvoitteiden hoitoselvitys VHS ja Tulorekisteri. (Esimerkki: yritys ei ole huolehtinut maksuvelvoitteistaan)
 - UMA-järjestelmän asiakasta koskevista tiedoista
 - UMA-järjestelmän työntajaa koskevista tiedoista
 - Hakemuksen vastaanottaneen viranomaisen ja muiden viranomaisten tekemistä havainnoista
 - Hakemusvaiheessa annetuista tiedoista
 - Manuaalisessa käsittelyssä hakijalta voidaan pyytää lisäselvitystä tai hänet voidaan ohjata suulliseen kuulemiseen
- Riskiherätteitä ja riskiperusteista käsittelyä toteuttavaa automaatiota tarkastellaan ja päivitetään jatkuvasti
 - Uusien ilmiöiden tunnistaminen
 - Jälkivalvonta
 - Yhteistyö ja tiedonvaihto viranomaisten välillä

Hyväksikäytön ehkäisy on oleellinen osa kokonaisuutta 1/2

Hallitus on tehnyt paljon toimia työvoiman hyväksikäytön estämiseksi, mm:

- Hyväksikäytön uhri voi irtautua hyväksikäytöstä menettämättä oikeuttaan oleskella maassa.
- Lupamenettelyiden riskiperusteisella käsittelyllä voidaan kohdentaa voimavaroja hyväksikäytön riskitapauksiin.
- Pidättäytymispäätöksen (=työnantaja ei voi palkata ulkomailta päätöksen voimassaoloaikana) enimmäisaika on pidennetty vuoteen. Myös Migri voi tehdä päätöksen, aiemmin vain TE-toimisto työntekijän oleskeluluvissa.
- Toimeksiantajan vastuuta on selkeytetty ja laajennettu.

Hyväksikäytön ehkäisy on oleellinen osa kokonaisuutta 2/2

Ulkomaalaisten työntekijöiden neuvontaa on tehostettu, viranomaisten yhteistyötä parannettu ja resursseja lisätty.

- Tietopohjaa lisätty tilaamalla selvityksiä, joita hyödynnetty poikkihallinnollisen hyväksikäytön vastaisen strategian valmistelussa (valmistuu 3/2023)
- TEM on asettanut neuvottelukunnan seuraamaan ja valmistelemaan hyväksikäytön vastaisia toimia.
 - Hyväksikäytön vastainen jaosto ja valvontajaosto

Ajankohtaisia haasteita

Tilapäistä suojelua saavat työmarkkinoilla 1/2

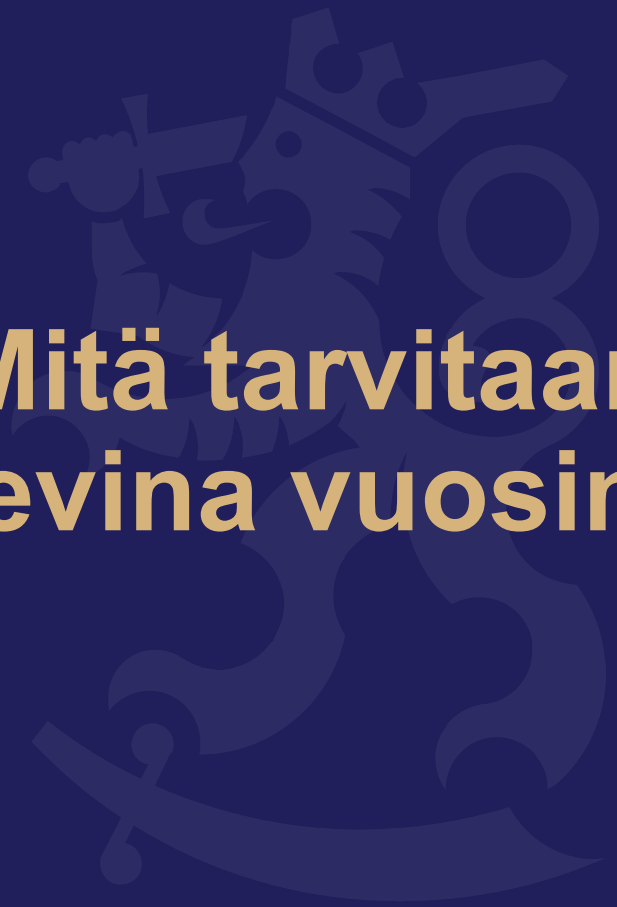

- Ukrainasta Suomeen paenneista noin 30 000 on työikäisiä.
- Tilapäistä suojelua saava saa aloittaa työnteon Suomessa heti, kun hän on hakenut suojelua.
- TE -palveluissa on kirjoilla runsaat 7 200 ukrainalaispakolaista ja runsaat 1 000 yritystä on erityisen kiinnostunut työllistämään heitä.
- Monet ovat hyvin koulutettuja. Työllistymistä on kuitenkin hidastanut verraten heikko kielitaito.
- Ukrainalaista ovat kiinnostuneet erityisesti maatalousalan, ravintola - ja majoitusalan, kiinteistöhuollon, metallituotteiden ja elintarvikkeiden valmistajat ja työllisyystoiminnan järjestäjät.
- Viime kesänä tilapäistä suojelua saavia työllistyi paljon maatalouden kausitöihin.

Tilapäistä suojelua saavat työmarkkinoilla 2/2

- Kotoutumis- ja työllistymispalveluita, työllistymismahdollisuuksia ja työvoiman hyväksikäyttöä koskevaa neuvontamateriaalia jaetaan monissa tilanteissa.
 - Suomeen saavuttaessa
 - Vastaanottokeskuksissa
 - TE-toimistoissa ja kuntien työllisyyspalveluissa
 - Kuntien ohjaus- ja neuvontapisteissä
- TE-palvelut.fi-sivustolla ja työmarkkinatori.fi -sivustolla on ukrainankielistä sisältöä.
- Työvoiman hyväksikäyttöä ehkäistään monin toimin:
 - Tiedon jakaminen suomalaisista työmarkkinoista ja työelämän pelisäännöistä
 - Ulkomaalaisten työntekijöiden neuvonnan tehostaminen
 - Viranomaisyhteistyön parantaminen
 - Viranomaisten resurssien lisääminen
 - Poikkihallinnollisen strategian valmistelu

**Mitä tarvitaan
tulevina vuosina?**

Työvoiman maahanmuuton on oltava eettisesti kestävää

- Ehkäistään ja torjutaan työvoiman hyväksikäyttöä poikkihallinnollisesti valtioneuvoston kevään 2023 strategian mukaisesti, tavoitteena mm.
 - lisätä viranomaisten välistä yhteistyötä sekä systemaattista ja oma-aloitteista tiedonvaihtoa, ml digitaaliset ratkaisut
 - edistää hyväksikäytön ja ihmiskaupan tunnistamista ja ilmituloa, parantaa hyväksikäytettyjen työntekijöiden asemaa ja ehkäistä hyväksikäytön uusiutumista
 - edistää ulkomailta Suomeen työtä tekemään saapuvien ulkomaalaisten Suomeen kotoutumista, asettautumista ja yhteiskunnallista osallisuutta.
 - Strategian pohjalta on tarkoitus seuraavalla hallituskaudella laatia toimenpideohjelma
- Huolehditaan tiiviillä kansainvälisellä yhteistyöllä siitä, että rekrytointi on kestäväää ja eettistä, eivätkä osaajien lähtömaat menetä kriittistä osaamista (aivovuoto).